

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inzerate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 15. novembra 1895.

Politiški oddelek.

Pred deželnozborskimi volitvami.

Žalostnejšega prizora še Slovenci gotovo nismo imeli kot so letošnje deželnozborske volitve. Na Dunaji smo že razcepljeni v državnem zboru, a sedaj je pa še doma najhujši boj. In tukaj ne gre za nobena načela, temveč so vse le bolj osebne mržnje. Ko bi šlo za politična načela, bi pač gospod Klun ne kandidoval proti gospodu Višnikarju v ribniškem okraji, ko vendar oba sedita na Dunaji v jednom in istem klubu, zastopata jedno in isto politiko, naj je že jeden podpisal program katoliškega shoda, drugi pa ne, vsaj držita se ga oba ne, in ko bi se ga strogo držala, bi tudi ne mogla dolgo ostati v Hohenwartovem klubu.

Na Dunaji gospod Klun pobija krščanskosocijalno politiko, in je še baš minoli teden glasoval proti krščanskim socijalistom in sicer poleg gospoda Robiča jedin slovenski poslanec. Mi gospodu Klunu tega ne zamerimo, kajti politika krščanskih socijalistov ni nikakor vzorno katoliška, nam Slovanom je pa naravnost nasprotna. Le to bi pa smeli pričakovati od njega, da doma ne bi igral drugačne vloge. Na Slovenskem pa gosp. Klun sedaj ob volitvah hodi roko ob roko s tistimi ljudmi, ki prisegajo na krščanski socijalizem. Gospod Klun ima povše dvojen obraz.

Ni še dolgo tega, ko se je po slovenskih konservativnih glasilih izražala želja, da bi se Slovenci zopet zjedini na Dunaji v Hohenwartovem klubu. Pač to ni mogoče, če doma vlada tak razpor. Najprej je treba skrbeti za slogo doma, potem bode še le mogoča sloga mej Slovenci na Dunaji. Nekateri ljudje hočejo zapovedovati na Slovenskem, in ti ljudje dobivajo podporo od zgoraj, to je jedro vsega narodnega prepira. Kdor neče povse ravnati se po njih komandi, pa padejo po njem in ga proglase za slabega katolika in kdo ve kaj še vse, vsako njegovo besedo zavijajo po svoje.

Seveda se pri volitvah mnogo obeta, kako se bode skrbelo za kmeta. Toda dotični gospodje nikakor dosedaj niso kazali take skrbi za kmetški stan, večkrat je bilo njih delovanje ravno nasprotno. Samo z lepimi besedami še ni nič opravljenega. Pred vsem je pa treba, da dotičnik, ki hoče zastopati kmeta, tudi njegove težnje v resnici pozna. Tudi razmere v tem oziru niso povsod jednake in je zlasti treba, da se ozira na potrebe vse dežele. Le poglejmo naše vinarstvo, katero je hudo zadela carinska pogodba z Italijo. Za to pogodbo so pa vendar glasovali nekateri slovenski poslanci, ki se sedaj radi ponašajo s skrbjo za kmeta, dasi se je ž njo skoro skopal grob dolenjskemu kmetijstvu. Res da okraji, katere zastopajo dotični gospodje, ne leže v Dolenjski in so zatoorej gledali bolj na interese živinoreje.

Dobro je treba pogledati poslanca, predno se ga voli, če bode res mogel in hotel izpolniti, kar obeta. Navadno tisti, ki največ obetajo, najmanj store. Čez šest let se bodo morda že tu ali tam kesali, da so volili tega ali onega prijatelja kmetov, ki pa za kmeta ni nič storil, pač pa glasoval za kako stvar, s katero se je kmetom naložilo novo breme.

Sedanji volilni boj, je duhove tako razburil, da ni več misliti na skupno delovanje vseh slovenskih poslancev v deželnem zboru. Zato ne bode več potrebnega zaupanja. Posledica temu pa bode, da bodo igrali zopet važno vlogo naši Nemci, zastopniki veleposestva, katerih koristij se na Kranjskem kaj malo vjemajo z interesi kmetškega prebivalstva.

Opaža se pri letošnjih volitvah velik pritisk na volilce. Marsikdo bil bi drugače volil, da se ni imel tega ali onega bati. Zato je pa potrebno, da se tudi jednokrat že tudi za kmečke občine vpeljejo direktne volitve s tajno volilno pravico. Dosti upanja ni, da bi kaj takega sklenil novi deželni zbor, ker bodo v njem sedeli možje, ki bodo dobro vedeli, da bi se jim ne bile odprle vrata deželne zbornice, da niso volilci prisiljeni voliti po komandi. Dokler ni tajne volilne pravice, volitve niso izraz pravega narodnega mnenja, ker nanje vplivajo razni

premožnejši zasebniki, denarni zavodi itd. Tudi pri sedanjih volitvi po volilnih možeh ne pride vselej pravo ljudsko mnenje na dan, ker razmerje mej volilnimi možmi jedne ali druge stranke ni v nobenem razmerju s prvotnimi volilci, ker se pri volitvi volilnih mož ne ozira na manjšino. Tako so letos v Št. Jerneji voljeni vsi konservativni volilni možje, da si je v primeri z dosilimi volilci imela katoliška stranka le majhno večino. Vidi se torej, da se baš pred volitvami pokažejo razne take pomanjkljivosti, katere bode potrebno odpraviti.

Volitve volilnih mož so sedaj že končane in torej je tudi volitev v kmetijskih občinah že blizu odločna. Sem-tertja se bode pač kak volilni mož še kaj premislil, posebnega vpliva vse to ne bode imelo na volitve.

Opozarjati pa moramo svoje narodne volilce mest in trgov, da naj bodo previdni, kajti tudi tukaj nasprotna stranka močno deluje. Seveda v prvi vrsti skuša obrtnike pridobiti na svojo stran, nadejamo se, da se ji ne usedejo na limanice. Naši konservativci niso dosedaj za obrtnike dosti storili. Na Dunaji so celo s svojim bratenjem z liberalci preprečili, da ni vlada predložila državnemu zboru premembe obrtnega reda, ki je neobhodno potrebna, da se ohrani rokodelski stan. Volitve v mestih so tudi zaradi tega posebne važnosti, ker pri njih se bode odločilo, če bode naša konservativna stranka sama imela večino v deželni zboru, ali pa jej bode treba za to pomoči narodne stranke. V poslednjem slučaju se bode pač ozirala nekoliko na narodnost, v prvem bode pokazala svojo pravo barvo. Dolžnost narodnih volilcev je torej, da do zadnjega pridejo na volišče pod našo staro narodno zastavo.

Politični pregled.

Občni zbor političnega društva «Sloga». — V ponedeljek 28. oktobra se je vršil občni zbor „Sloge“. Po 11. uri je začel predsednik dr. Gregorčič ob pičli udeležbi občni zbor. Po kratkem pozdravu je dal besedo društvenemu tajniku, da je prečital kratko poročilo o odborovem delovanju v preteklem društvenem letu. Poročilo poudarja delovanje odbora glede slovenske porote, o boji za slovensko šolo, o obrtno nadaljevalni šoli, ter o zadnjih volitvah v deželni zbor. Društveni kandidati so povsodi obveljali, le na Krasu je bila izjema. Vendar pa odbor upa, da bodeta i kraška poslanca, dasi sta jih ob volitvah slišala toliko, hodila se svojimi tovariši jedno pot. O poročilu odborovem oglasi se k besedi g. župnik Miklavž Kocijančič. Zahvalil se je odboru na njegovem delovanju. Dalje je govoril v stiskah kmetijskega stanu, ter prešel naposled k deželnim volitvam. Odobril je postopanje odborovo ob zadnjih volitvah, češ, da odbor je tako postopal, ker drugače ni mogel. Kjer je toliko raznih mnenj in želja, se vsem ne more vstreči. Oslanjajoč se na poziv predsednika gorenje avstrijskega kat. društva, da naj vsi zložno delujejo za priporočene kandidate, če bi tudi kdo vedel za katerega boljšega kandidata je rekel, da je sicer težko ukloniti se, ako kdo ni prepričan. Vendar pa se moztvo kaže ravno v tem, da se ukloni vodstvu, ako tudi ni prepričan in bi vedel za bolje. To je tudi obveljalo pri zadnjih volitvah. Le na Krasu sta kandidata podlegla osebnim mržnji in zlorabi avtoritete. A to se bode maščevalo, trdi g. govornik, opirajoč se s splošnimi besedami na zgodovino. Gg. državnima poslan-

cema pa priporoča, da delujeta na to, da se vsi jugoslovanski poslanci združijo v jeden klub, ter stopijo v ožjo zvezo z onimi, ki imajo smisel za socialno preobnovo. H koncu je izrekel še enkrat zaupanje odboru. Preč. g. dr. Gregorčič je odgovoril v svojem in grofa Alfreda Coroninija imenu. Glede združenja vseh jugoslovanskih poslancev v jednom klubu je v sedanjih razmerah malo upanje. Pač pa lahko zagotavlja, da vlada najbolje sporazumljenje, mej posameznimi frakcijami jugoslovanskih poslancev, ter da postopajo vedno v sporazumljenju. G. poslanec je označil tudi svoje stališče nasproti novi vladi. Vtis vladnega programa je bil v obče vgođen. Na krmilo kakor vse kaže, je prišel mož, kateremu ni samo do tega, da se obdrži na ministerskem sedeži, ampak ki hoče tudi delati. Novi predsednik kaže odločno voljo, ki se noče dati voditi, marveč hoče sam voditi. Nastopil je mož, kakoršnega v sedanjih razmerah potrebujemo. Ker parlament razpada, ker ni nobena stranka tako močna, da bi vodila posle, treba je krepke vlade. Ako bode nova vlada vodstvo umevala v tem pomenu, da bode stavila pametne predloge, skrbela za potrebne reforme, ter podpirala težnje posameznih dežel, potem jo z veseljem pozdravljamo. Nekoliko iznenadile so nas ministrove besede o važnosti nemške kulture, katere je pa ministerski predsednik po grofu Hohenwartu slovenskim poslancem njegovega kluba povoljno raztolmačil. Nova vlada hoče jednotno postopati in kakor je izrazil Badeni bode jedro njegovega delovanja najstrožja pravičnost. Te besede so nas navdale z upanjem, vendar hočemo počakati, da besedam sledi tudi dejanja. G. denarničar je prečital računa Sloginih šolskih zavodov in društva samega, koja sta se odobrila. Zopet se oglasi g. društveni predsednik. Opozarja na ogromne stroške, ki jih društvu povzročajo šolski zavodi, ter se boji za prihodnost. V preteklem letu je društvo izhajalo, ker je družba sv. Cirila in Metoda darovala 1800 gld., za kar se družbi izreka zahvala. A družba kaže voljo, da bi se otresla podpore našim zavodom, ker ima obilo drugih stroškov. Zato treba delovati, da čim preje mesto prevzame šolo v skrb Ministerstvo je govorilo, upravnó so sodišče razsodilo, a mestna občina se še vedno brani prevzeti slovensko šolo, zato treba pritiskati na vlado, da eksekutivnim potom prisili mestno občino ustanoviti slovensko šolo. Radi tega predlaga resolucijo: Odboru pol. društva „Sloga“ se naroča, da z novembrom odpove službo učiteljskemu osebju, izvzemši jedno učiteljsko moč. Tako ostane z 1. decembrom nad 500 otrok brez šolskega pouka, česar visoka vlada ne more in ne sme prezirati. Resolucija se je jednoglasno sprejela. Pri posameznih predlogih oglašil se je č. g. župnik Bl. Grča, ter je na splošno utemeljeval naslednjo resolucijo: Da se kmetijskemu stanu odpomore, izreka pol. društvo „Sloga“ željo, da se čim preje vrede stalni domovi in osnujejo kmetijske zadruge, ter z veseljem pozdravlja nastopni govor novega kmetijskega ministra. Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor.

Dr. Luegerjeva afeta sedaj vznemirja ves Dunaj in dela velike težave vladi. Protisemitje so v državnem zboru uprizorili burno debato. Zahtevali so nujno točnih pojasnil, zakaj vlada ni dr. Luegerja predložila v potrjenje. Debata o tem predlogu je bila tako silno burna, da take že dolgo ni bilo v avstrijski zbornici poslancev. Badeni je vladno postopanje zagovarjal, pa ne s posebnim vspehom. Protisemitski govorniki so trdili, da se je Badeni udal Madjarom in zjedineni levici. Badeni je temu oporekal, a njegove besede niso imele zaželenega vspeha. Badeni si je mnogo škodoval s tem, da je v tej zadevi omahoval z odločitvijo in je celo pri vsprejemu bil neki dr. Luegerju dal nekaj upanja, da bode potrjen. Dolenjeavstrijski namestnik je pa dr. Luegerju svetoval, da naj odloži državnozborni mandat, ko dobi potrjenje. Tako je najbrž namestnik sam mislil, da bode dr. Lueger potrjen. Protisemitski listi so pri taci razmerah z veliko odločnostjo že trdili, da je potrjenje že popolnoma zagotovljena stvar. Po